

היגשים לשוניים במגילת רות פא

דקדוקי קריאה במגילת רות ובקריאות חג השבועות כולל יום טוב שני בחו"ל

מגילת רות:

- א א וַיְהִי וַיְהִי: הי"ד בשוא נח וכן בכל מקום
- א ב נַעֲמִי: הנו"ן בקמץ רחב, קרא (קריאה "ישראלית"): Naomi
- וַיֵּשׁ שְׁנֵי-בָנָיו מִחֻלּוֹן: המילה בָּנָיו מוטעמת במונח לגרמיה¹.
- וַיְהִי-יוֹשֶׁם: העמדה קלה ביו"ד הראשונה
- א ד וַיָּשְׁבוּ שָׁם: טעם נסוג אחור ליו"ד, עם זאת השי"ן בשוא נע
- א ה וּמֵאִשָּׁה: להקפיד לבטא את המפיק
- א ז הֵיטָה-שָׁמָּה: העמדה קלה בה"א הראשונה
- א ח לָכֵן שָׁבָנָה: הכ"ף והבי"ת בשווא נח למרות שהם אחרי תנועות גדולות²; השי"ן דגושה מטעם "אתי מרחיק"
- א י וַתֵּאֱמָרְנָה-לָּהּ: שתי מילים מוקפות, הראשונה מבין השתיים מוטעמת במאיילא³
- א יג הֲלֵהָן | תִּשְׁפָּרְנָה: לגרמיה ואחריו רביעי; תִּשְׁפָּרְנָה שי"ן שמאלית
- א יד וַתִּשְׁנָה: שי"ן שמאלית. לַחֲמוּתָּהּ: הלמ"ד בפתח. דְּבָקָה בָּהּ: טעם נסוג אחור לדל"ת, דגש חזק בב"ת מדין אתי מרחיק
- א טז לְעִזְבָּךְ: העי"ן בקמץ קטן
- א כ אַל-תִּקְרָאנָה לִי: אין דגש חזק בלמ"ד וכן הדבר בהמשך
- א כא עֲנָה בִי: טעם נסוג אחור לעי"ן. הִרַע לִי: טעם נסוג אחור לה"א
- א כב הַשָּׁבָה: הטעם בשי"ן מלעיל⁴. וכן בהמשך ב ו, ד ג
- ב א מִידֶּע: קרי מוֹדֶע, הדל"ת בקמץ
- ב ב אֵלֶכָה-נָּא: הלמ"ד בשווא נע. וְאַלִּיקָטָה: על אף שבדפוסים הקו"ף מנוקדת לרוב בחטף קמץ, נכון לבטא שם שווא נע, כן הדבר גם בהמשך. לִכִּי: בניגוד להרגל שבשפה היומיומית, ההטעמה בכ"ף
- ב ג וַיִּקָּר מִקֶּרֶה: בחלק מהדפוסים מוטעם תיבת מִקֶּרֶה ברביעי אך הנכון הוא בזקף
- ב ד וַיֵּאֱמְרוּ לוֹ: טעם נסוג אחור ליו"ד והמ"ם בשוא נע. יְבָרְכֶךָ: על אף הקושי, הכ"ף הראשונה בשווא נח
- ב ח שָׁמַעַת: העי"ן בפתח. תַּעֲבוּרִי: הטעם ברי"ש מלרע
- ב ט יִקְצְרוּן: מלרע. נִגְעָךְ: הנו"ן בקמץ קטן
- ב י נִכְרִיָּה: הנו"ן בקמץ קטן

¹ מונח שהוא טעם מפסיק, מופיע לרוב לפני רביעי ראה על כך בספרו של הרב ברויאר "טעמי המקרא" עמ' 66.

² אין זה יוצא מן הכלל: כאשר ההטעמה בהברה המונעת בתנועה גדולה, השווא שלאחריה הוא נח

³ במ"ם יש מאיילא, על אף הדמיון בינו לבין הטיפחא, המאיילא הינו טעם מחבר (הוא מופיע גם בקריאת המפטיר של שבועות).

⁴ יש כאן שינוי משמעות אם יקרא מלרע.

ב יא **לֹא-יָדַעְתָּ תְּמוּל**: העי"ן בפתח וכן הדבר גם בהמשך, יש להיזהר מלהבליע את הת"ו שבסוף התיבה הראשונה עם זו שבתחילת התיבה השנייה

ב יב **פָּעֵלָךְ**: הפ"א בקמץ גדול והעי"ן בקמץ חטוף. **וְתִהְיֶה**: הת"ו בשווא נח. **אֲשֶׁר-בָּאת לַחֲסוֹת תַּחַת-כְּנָפָיו**: טעם טפחא בתיבת **אֲשֶׁר-בָּאת**, יש להקפיד על הפרדת התיבות 'לחסות' - 'תחת'⁵

ב יג **שִׁפְחָתְךָ**: החי"ת בקמץ ובהמשך הפסוק בחולם **שִׁפְחָתְךָ**

ב יד **לָהּ בָּעֵז**: אין מפיק בה"א ועל כן הבי"ת אחריה רפויה. **וַיַּצְבֹּט-לָהּ**: הבי"ת בקמץ קטן. **וְתֹאכֵל**: במלעיל

ב יח **מִשְׁבַּעָה**: השי"ן בקמץ קטן

ב יט **לְקָטָהּ**: הטי"ת בשווא נח על אף הקושי

ב כא **וְתֹאמַר רוֹת הַמוֹאֲבִיָּה**: טעם טפחא בתיבת **וְתֹאמַר**. **תִּדְבָּקִין**: הטעם בקו"ף מלרע.

בפרק ג יש לשים לב לקרי וכתוב

ג א **יִיטֵב-לָךְ**: העמדה קלה ביר"ד

ג ג **וְרַחֲצֶתָ | וְסָכַתָּ**: לגרמיה ואחריו רביע; **לְאִישׁ**: הלמ"ד בקמ"ץ ולא בשווא⁶

ג ד **בְּשִׁכְבוֹ**: השי"ן בקמץ קטן, הכ"ף בשווא נח והבי"ת אחריה רפויה

ג ה **אֲשֶׁר-תֹּאמְרִי - אֵלַי**: קרי **אֵלִי** אך ללא כתיב

ג ט **אֲמַתְךָ**: כאן במלעיל ובהמשך הפסוק במלרע **אֲמַתְךָ** ו**פִּרְשֶׁתָּ**: במלרע

ג יא **אֶל-תִּירְאִי**: רי"ש בשווא נע, הקורא בשווא נח משנה משמעות לשון ראייה

ג יב **כִּי אִם גֵּאֵל**: כתיב **אם** אך ללא קרי; **אֲנֹכִי**: הטעם בנר"ן מלעיל בגלל ההפסק

ג יג **לִינִי | הִלִּילָהּ**: לגרמיה ואחריו רביע; **לְגֵאֲלָךְ**: הגימ"ל בקמץ גדול והאל"ף בחטף קמץ; **אֲנֹכִי**: הטעם בנר"ן מלעיל

ג טו **וְאַחֲזִי-בָהּ**: החי"ת בחטף קמץ הנקראת כחולם. **וַיִּמָּד**: המ"ם בקמץ קטן

ג יז **נָתַן לִי**: טעם נסוג אחור לנר"ן. **כִּי אָמַר - אֵלַי**: קרי **אֵלִי** אך ללא כתיב

ג יח **כִּי-אִם-כִּלָּהּ**: תיבה **כִּי**- מוקפת ולא בתביר

ד א **שְׁבֵה-פָּה**: הפ"א דגושה בדגש חזק בדין דחיק בניגוד לפסוק הבא שם היא רפה **שְׁבוּ-פֹה**. **פִּלְגִי אֶלְמָנִי**: שניהם במלרע. **וַיֵּסֶר וַיֵּשֶׁב**: הראשון במלעיל והשני במלרע

ד ג **הַשְׁבָּה**: הטעם בשי"ן מלעיל⁷

ד יא **הַבָּאָה**: במלרע

ד יב **יִלְדָהּ**: הלמ"ד בשווא נע, אחרת משנה משמעות. **לִיהוּדָה**: הלמ"ד בחירק מלא, אין לבטא שווא ביר"ד

ד יד **וַיִּקְרָא**: הוא"ו בשווא

⁵ לאלו שאינם מבחינים בין תי"ו רפויה לדגושה, וגם אינם מכירים בהבחנה של קריאת תי"ו רפויה כסמ"ך.

⁶ הקורא בשווא משנה משמעות.

⁷ הקורא מלרע משנה משמעות.

ד טו וְהָיָה לָךְ: טעם נסוג אחור לה"א הראשונה. אֲשֶׁר-אֶהְבֶּתְךָ: הטעם בב"ת, במלעיל. הבי"ת פתוחה והת"ו בסגול. יִלְדֹתוֹ: הטעם בדל"ת והיא בפת"ח. טוֹבָה לָךְ: טעם נסוג אחור לטי"ת

ד יח פָּרָץ: הפ"א קמוצה, על אף שאינה מוטעמת באתנח או סו"פ

ד כ אֶת-שְׁלֹמֶה: ש"ן שמאלית

ד כב אֶת-יִשְׂרָאֵל: השי"ן בקמץ

קריאה לשבועות שמות יט החל מפס' א:

יט ב וַיַּחַן-שֵׁם: געיה ביר"ד

יט ג וַתִּגֵּד: הגימ"ל בצירי

יט ה וְהִיטָם: במלעיל. סִגְלָה: יש להדגיש את הלמ"ד

יט ו תָּהִיו-לִי: געיה בת"ו

יט ז עליית שני

יט י וְקִדְשָׁתָם הַיּוֹם וּמָחָר: על פי ברויאר ורוב הספרים אשר בידינו, ההטעמה היא - מרכא טפחא אתנח.

יט יג יִירָה: יר"ד ראשונה בחירק חסר, יר"ד שניה בקמץ ובדגש חזק

יט יח עָשָׂן: מנוקד קמץ ופתח, פועל בעבר (תורה קדומה). אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו ה' בָּאֵשׁ: להקפיד על הפרדת ה' – באש⁸

יט יט הוֹלֵךְ וְחֹזֵק מְאֹד: טעם טפחא בתיבה הוֹלֵךְ

יט כ עליית רביעי

יט כד פֶּן-יִפְרָץ-בָּם: הר"ש בקמץ קטן

עשרת הדברות

בטעם תחתון: מִבֵּית במונח עֲבָדִים באתנח, הפסוק הראשון מסתיים בתחילת הדיבר השני בתיבה על-פְּנֵי

בטעם עליון: מִבֵּית במרכא עֲבָדִים בסילוק וזהו הנוסח הנכון לטעם עליון. אין להשגיח על אותם הוצאות אשר צירפו את הדיבר הראשון והשני אל פסוק אחד ארוך⁹. הפסוק השני מתחיל ב- לֹא יִהְיֶה-לָּךְ וטעם אתנח בתיבת לְשֹׁנָאִי. כך יוצא שכל דיבר נתון בפסוק נפרד.

כמו כן, אין להשגיח כלל על הרביעי שיש בקורן במילה עבדים.

כ ה תַּעֲבֹדֶם: הת"ו בקמץ רחב והע"ן בקמץ קטן. קִנְיָא: קר"ף פתוחה ויש להדגיש את הנ"ן להבדיל לשון קנאה מלשון קנין. וְעִשָּׂה: טעם נסוג אחור לע"ן

⁸ יש להחיש את קריאת שם ה' כך שיישמע קרוב יותר לתיבה הקודמת

⁹ מקור השיבוש כנראה בכך שחלק מהדפוסים וכתבי היד הטעימו הטעמה כפולה על גבי אותו טקסט וכך נוצר קושי לזהות את ההטעמה המיועדת לכל חלוקה

פסוק	טעם עליון	טעם תחתון
ט	וְעָשִׂיתָ מְלֶאכֶתְךָ: וְעָשִׂיתָ כָּל-מְלֶאכֶתְךָ: וְעָשִׂיתָ בְּטַעַם מִפְּסִיק - וְעָשִׂיתָ כָּל-מְלֶאכֶתְךָ: וְעָשִׂיתָ בְּטַעַם מִשְׁרַת ולכן הכ"ף בתיבת כָּל רפויה	וְעָשִׂיתָ כָּל-מְלֶאכֶתְךָ: וְעָשִׂיתָ בְּטַעַם מִפְּסִיק - הכ"ף בתיבת כָּל דגושה
יג	לֹא תִרְצָח: ס לֹא תִנָּאֵף: ס לֹא תִגְנֹב: הַתִּיּוֹן דְּגוּשׁוֹת	לֹא תִרְצָח ס לֹא תִנָּאֵף ס לֹא תִגְנֹב הַתִּיּוֹן רפויות, הצד"י בקמץ גם בתחתון

כ יד וְעִבְדוּ וְאַמְתּוּ וְשִׁוְרוּ וַחֲמִרוּ: וא"ו החיבור מנוקדת: שווא, פתח, שווא, פתח

כ טו עליית חמישי

כ טז וְאֵל-יִדְבָּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן-נָמוּת: יש להחיש את קריאת התיבה אֱלֹהִים להסמיכה לתיבה הקודמת

כ כ אֱלֹהֵי כֶסֶף: טעם נסוג אחור ללמ"ד

כ כג לֹא-תִגְלֶה: הַתִּיּוֹן בחירק חסר ודגש חזק בגימ"ל הקמוצה

מפסיר חג השבועות במדבר כח:

כו בְּהַקְרִיבְכֶם שני טעמים במילה, הב"ת בתוך המילה בשווא נע. בְּשִׁבְעַתֶּיכֶם: הטעם בע"ן הוא מאיילא (ראה על כך לעיל בהערה על מגילת רות א י)

הפסרת חג השבועות יחזקאל א:

ב יוֹדִיכִין: בשאר מקומות יהויכין, אבל כאן היר"ד בחולם

ד וְאַרְאֶה: הטעם באל"ף מלעיל. בְּאַרְאֶה: הטעם באל"ף מלרע¹⁰ וְנִגְהֶ-לֹ: מילים מוקפות¹¹ מוטעמות במרכא טיפחא כבמילה אחת, וגעיא (מתג) בגימ"ל¹² למנוע הבלעת הה"א המופקת. בפסוק כז המילים פרודות וגם שם יש געיא.

ז וְנִצְעִים: הצד"י הראשונה בשווא נע, בחלק מהדפוסים מופיע חטף פתח להורות על הנעת השווא בלבד ולא על קריאת החטף עצמו.

ח אַרְבַּעַת: במלעיל, כן הדבר גם בהמשך

¹⁰ הקורא מלעיל משנה משמעות

¹¹ במהדורת ברויאר אין כאן הקפה וכן בפסוק כז אין הקפה. בתוכנת כתר בר-אילן מוקף. בכתר עצמו קשה לקבוע. תשובה שקיבלתי על ענין זה מרפאל זר (ראש מדור מסורה במפעל המקרא, האוניברסיטה העברית): ר' אליהו שלום. אנא הבט במהדורת מפעל המקרא על אתר. ישבנו שבעה נקיים על תיבה זו, ולבסוף הטרחנו את עצמנו להיכל הספר כדי לעיין בכתר במקור. ההעתיקה של מהד' בר אילן נכונה, למרות הזרות. ויש לציין עוד, כי המרכא שבאות נז"ן היא תיקון (בכתר) מגעיה, והגעיה שבאות גימ"ל היא תוספת. סיוע לגרסת הכתר אפשר למצוא בכתב יד קהיר, וכן בכתב יד נ (=ניו יורק, ENA 346).

בברכה, רפאל זר (ראש מדור מסורה במפעל המקרא, האוניברסיטה העברית)

רפאל זר

רכז המערכת

מפעל המקרא

אני מודה בזה לרפאל זר על התשובה המהירה והבהירה. ומכאן שנוסח המקרא צריך בדיקה ודקדוק. גם בדיקה מצילומים אינה מספיקה לפעמים.

¹² עיין הערת רפאל זר שהגעיא כאן נוספת, אבל בפסוק כז היא מקורית.

ט תְּבַרְתָּ: הטעמה משנית בחי"ת, מרכא תביר באותה מילה.

יא מְלַמְעָה: הלמ"ד אחרי המ"ם רפויה. שְׁתִּים: בתיב ולא בפשטא כפי שמופיע בקורן

ואחרים. גְּוִיתִיהָנָה: הוא"ו בחיריק חסר והי"ד אחריה בחולם ודגש חזק

כא וְבִהַנְשָׁאִים: הבי"ת בשוא נח אע"פ שיש געיא לפניו. השי"ן בשוא נע

כה בְּעַמְדָם: העי"ן בקמץ קטן

כז כְּמֵרָא-אֵשׁ: יש להקפיד לבטא פעמיים צירי שלא ייבלע השני בתוך הראשון

קריאת יום ב לאחינו שטרם זכו לעלות לארץ ישראל, כשחל בשבת מתחילים 'עשר תעשר'
טו יט כאן מתחילה קריאה יום שני של שבועות כשלא חל בשבת

טו כ תִּאֲכָלְנָו: הכ"ף בשווא נע ולא בחטף פתח

טו כא תִּזְבְּחֵנוּ: הבי"ת קמוצה

טז א עליית שני

יְעֲשִׂיתָ פֶּסַח: הפ"א בדגש חזק מדין אתי מרחיק בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחָר: תיבת אֲשֶׁר מוקפת ולא במונח

טז ב וְזָבַחְתָּ פֶּסַח: טעם נסוג אחר לבי"ת

טז ג תִּאֲכָל-עֲלֵיו: יש להעמיד קלות את קריאת התי"ו מפני הגעיה שם

טז ד עליית שלישי

טז ה נָתַן לָךְ: הטעמה בתי"ו, אין טעם נסוג אחר לנ"ן

טז ו לְשִׁבְן שְׁמוֹ שֵׁם: תיבת שֵׁם בתביר, אין להסמיכה לתיבה שלפניה בזקף בשונה מקודמו יד כב
לְשִׁבְן שְׁמוֹ שֵׁם

טז ט עליית רביעי

שְׁבַעַת: השי"ן בקמץ¹³. תִּסְפֹּר-לָךְ: הפ"א בקמץ חטוף

טז י יְעֲשִׂיתָ: מלעיל, וכן בהמשך. יְבָרְכֶךָ: הכ"ף הראשונה בשוא נח, וכן בהמשך¹⁴

טז יג בְּאֶסְפָּךְ מִגִּרְנֶךָ: האל"ף והגימ"ל בקמץ חטוף

טז טו בְּכָל תְּבוּאָתְךָ: בכל במהפך ולא במקף ולכן הכ"ף בחולם ולא בקמץ קטן

טז טז יִרְאֶה כָּל-זְכוּרְךָ: בקדמא ואזלא ולא בתלישה (לא קורן אך יש חומשים)

טז טז אֲשֶׁר יִבְחָר: קמץ בזקף קטן, החי"ת בקמץ

הפטרת יום טוב שני של גלויות לאחינו שטרם זכו לעלות לארץ ישראל, חבקוק ג א-יט:

א לַחֲבֻקֻק: הלמ"ד בפתח

¹³ הקוראו בשוא משנה משמעות. וכן בהמשך הפרשה ובכל מקום במשמע שְׁבוּעַ – שבעה ימים.

¹⁴ אפשר לאמן את הדיבור לבטא כך.

ב יִרְאֵתִי: במלעיל¹⁵. פִּעֲלָךְ: הפ"א בקמץ רחב, העי"ן בקמץ קטן
 ג אֱלֹהִה: הטעם בלמ"ד¹⁶
 ד וְנִגְהַ: במלעיל ומפיק בה"א למרות הקושי¹⁷
 ה יִלְךְ דְּבָר: טעם נסוג אחר ליו"ד. וַיֵּצֵא רֶשֶׁף: כאן הטעם לא נסוג אחר
 ו וַיִּמְדָּד אֶרֶץ: טעם נסוג אחר למ"ם. שָׁחוּ: שי"ן ימנית ובמלרע
 ח הַבְּנֵה־רִים: ה"א השאלה מנוקדת בחטף פתח ולכן גם הבי"ת אחריה רפויה
 ט אָמַר סֵלָה: טעם נסוג אחר לאל"ף
 יא עָמַד זְבֻלָּה: טעם נסוג אחר לעי"ן וגם התיבה השנייה במלעיל
 יג מִחֲצַת רֹאשׁ: הרי"ש דגושה באופן נדיר מדין אתי מרחיק¹⁸
 יז לֹא-עָשָׂה אֶכֶל: טעם נסוג אחר לעי"ן
 יח אֶעֱלֹזָה: העי"ן בשווא נח
 יט יֵי אֲדֹנָי: יש לקרוא שם ההויה הראשון: אֱלֹהִים. לְמַנְצָח: הלמ"ד ללא געיא, המ"ם בשווא נח וכן
 בכל ספר תהלים

מגליון רות פא א א נִילְךְ אִישׁ מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה רות רבה (לרנר) פרשה א
 אלימלך היה מגדולי הדור ומפרנסי את העבור, וכיון שבאו שני רעבון אמר, עכשיו כל
 ישראל מסובבין על פתחי, זה בא בקופתו וזה בא בקפיפו¹⁹. מה עשה? עמד וברח לו
 מפניה, הה"ד נִילְךְ אִישׁ [מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה].
 התורה תמימה מביא דרשה זו על פס' ג והוא מפרש. וכתב הרד"ל דאפשר דדרש וילך מבית
 לחם יהודה שהלך כדי שלא יתן מביתו לחם ליהודה. ויש לרמוז זה בפסקי הטעמים שהמלה
 לחם היא דבוקה בטעם להמלה יהודה ולא להמלה מבית כמו בפסוק ג' ובכ"מ בית לחם:
 השאלה אם בכלל עלינו למצוא הכרח מהמקרא לדרשות ממין זה. יתכן שהמדרש מסביר שסיבת
 הליכת אלימלך היא בגלל צרות עינו, גם ללא ראיה מהמקרא, או שסמיכות הענינים מוכיחה.
 הוספת התורה תמימה לרמוז מהטעמים אינה מובנת. מִבֵּית לָחֶם יְהוּדָה שני משרתים לרביע.
 אולי כוונתו שמבית-לחם אינו מוקף. מודעת זאת שלפעמים במקום שצפויה הקפה יש
 'המלטות מהקפה' ע"פ כללים מסוימים, ויתכן שטרם עמדו על כל הסבות.
 הרב עמרם אייזנשטיין נר"ו הוספה. ונראה ליישב את הוכחתו מפיסוק הטעמים, דכוונתו
 שאף שמיבית לחם שניהם מוטעמים בטעמים משרתים, הנה בהרבה מקומות שיש ידרגא
 מונח רביעי נראה שהיה ראוי שיהא 'לגרמיה' בתיבה המוטעמת בימונח, אלא שאין
 דרך הטעמים ליתן 'לגרמיה' סמוך לרביעי כשיש טעם משרת לפניו ואין טעם משרת
 אחריו, ולכן כתב התורה תמימה שמבואר מהטעמים שהיה ראוי שיהא הפסק ב'מבית
 לחם'.

¹⁵ מקום הנחת טעם זרקא הוא בסוף המילה ללא קשר למקום ההטעמה.

¹⁶ הקורא אלוהה [Eloha] הן מלעיל והן מלרע מבטא שם קדוש בשיבוש. הקריאה הנכונה, אשכנז: אֱלֹאֶה הקורא אלוהה
 [Eloha] הן מלעיל והן מלרע מבטא שם קדוש בשיבוש. הקריאה הנכונה, אשכנז: אֱלֹאֶה [Eloah]; עדות המזרח והמערב
 (צפון אפריקה) אֱלֹוה [Elowah].

¹⁷ אחד מחמשת השורשים שהה"א שורשית ובמפיק, ראשי תיבות: ג"ן כת"ם

¹⁸ רי"ש אינה מקבלת דגש בדרך כלל, אבל יש יוצאים מהכלל

¹⁹ אולי לשון 'כפיפה מצרית' סל נצרים.

(ב-ה) וַיֹּאמֶר בְּעֵז לְנַעֲרוֹ הַנָּעֵב עַל-הַקּוֹצְרִים לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת: **(ו)** וַיַּעַן הַנָּעֵר הַנָּעֵב עַל-הַקּוֹצְרִים וַיֹּאמֶר נַעֲרָה מְוָאֲבִיָּה הִיא הַשָּׁבָה עִם-נַעֲמִי מְשֻׁדָּה מְוָאֲבִי: צ"ב למה בפסוק ה' יש הפסק בויאמר בועז לנערו, ואח"כ הוסיף יחנעב על הקוצרים, ולמה לא צירפו את ינערו הנעב על הקוצרים כמו בפסוק ו, שמוטעם: וַיַּעַן הַנָּעֵר הַנָּעֵב עַל-הַקּוֹצְרִים.

והנה בתרגום ביאר בפסוק ה' ילעולימיה דמני רב על חצודיא, ואילו בפסוק ו' ביאר התרגום יעולימא דאתמנא רב על חצודיא, ומשמע שכוונת הכתוב כאן שבוועז אמר לנערו שהוא מינה אותו עכשיו על הקוצרים, וא"כ מובן ההפסק בויאמר בועז לנערו שכתבוועז התחיל לדבר אתו, הוא היה סתם ינערו, ואח"כ נהפך להיות ינעב על הקוצרים. ואולי יש להוסיף שבפסוק ה' כתוב ילנערו, כי זהו התואר שלו, שהיה משרתו או עבדו, ואח"כ הוסיף שהיה נעב על הקוצרים. משא"כ בפסוק ו' כתוב ינערו כי אין זה תואר לעצמו אלא בצירוף ההמשך, ינערו הנעב על הקוצרים.

(יג) וַתֹּאמֶר אִמְצָא-חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָי כִּי נַחֲמֶתְנִי וְכִי דַבַּרְתָּ עַל-לֵב שְׁפָחֶיךָ וְאֵנְכִי לֹא אֶהְיֶה כְּאֶחָת שְׁפָחֶיךָ:

קשה למה הפסיק ביואנכי לא אחיה. ולא פסקו: ואנכי, לא אחיה כאחת שפחותיך. ולפי מה שביאר בתרגום שאמרה שאין לה זכות להיות לה חלק לעוה"ב, ואפ"י לא כאחת שפחותיך. מובן, שיוצא שתחילת הפסוק הוא ענין לעצמו, שאמרה יואנכי לא אחיה כלומר לעתיד לבוא, ואח"כ הוסיפה שלא אחיה אפ"י בדרגה של יכאחת שפחותיך.

(ד-יז) וַתִּקְרָאנָה לּוֹ הַשְּׁכֵנוֹת שֵׁם לְאִמָּר יֶלֶד-בֶּן לְנַעֲמִי וַתִּקְרָאנָה שְׁמוֹ עֹבֵד הוּא אָבִי-יִשְׁי אָבִי דָּוִד:

לכאורה קשה שבתחילה אמר הכתוב שקראוהו יולד בן לנעמי, ואח"כ אמר שקראוהו יעובד. ונראה שיולד בן לנעמי אין הכוונה שזהו שמו, ומ"מ גם אין הכוונה שאמרו על נעמי שנולד לה בן, אלא הכוונה שקראו את התינוק יבן נעמי.²⁰ והטעם שקראוהו כן, היינו כדביארו בסנהדרין יט: דכיון שנעמי גידלה אותו, כאילו ילדתו. ולפי זה מובן ג"כ מה שהפסיק באתנחתא ביותקראנה לו השכנות שם לאמר יולד בן לנעמי, כי כאן נשלם החלק הראשון של קריאת השם, שקראו לו יבן נעמי.

ידידנו הרב גור אריה צור נר"ו זיכה אותנו במאמרים בעומקו של מקרא בענייני חג השבועות לפניכם קטעים מדבריו.

יש ליתן טעם מדוע נקרא חג השבועות בשם עצרת. **א"ה**. עניין זה נדון בגליון אמור פא ויתכן שנשוב אליו בפרשת פינחס הבעל"ט. ידידנו נוטה לצד העמוק והנסתר. שם הנדון היה למה מכונה כך בלשון חכמים בשונה מהשמות במקרא, כאן הנדון למה בכלל נקרא כן.

ויש לפתור על פי פירוש רש"י על הפסוק וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה בַּתְּחִילָת וִיקְרָא, והוא מתורת כהנים: יכול גם להפסקות היתה קריאה, תלמוד לומר וידבר, לדבור היתה קריאה ולא להפסקות, ומה היו הפסקות משמשות, ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין, קל וחומר להדיוט הלומד מן ההדיוט. עכ"ל.

²⁰ ובדרך כלל אין שום צורך לקרות את לתינוק שהוא יבן פלוני, כיון שזה פשוט. ורק כאן הוצרכו ליתן לו את השם הזה, כיון שבאמת הוא היה הבן של רות, ולא של נעמי, ולכן היה צריך קריאה מיוחדת, כדי שיקרא שמו יבן נעמי. ר"י שטרוכליץ שליט"א.

הנה כי כן לימדנו רש"י יסוד בלימוד התורה. התבוננות. ולשם כך עצר הקב"ה והפסיק מדיבורו, וכן הורה לנו לעשות עם התלמידים, ק"ו להדיוט הלומד מן ההדיוט. אשר על כן נקרא יום מתן תורה עצרת. שקבלת תורה בלי התבוננות אינה קבלה. וההתבוננות היא אשר משלימה את קבלת התורה להיות חלקנו. ואי אפשר להתבונן ללא עצירה.

ואשר על כן, על שם העצירה וההתבוננות, נקרא יום מתן תורה עצרת. ועוד י"ל דעצרת לשון מעצרתא היא בית הבד. והתורה משולה לשמן זית זך. פתית למאור (ויקרא כד, ב). וכמו שדרשו חספת ושמע ישראל (דברים כז, ט), כתתו עצמכם על דברי תורה [בבלי ברכות סג ב]. עצרת תהיה לכם (במדבר כט, לה), כפי הכתית כן תהיה לכם. **א"ה.** מקרא זה נאמר בשמיני עצרת, היום שאחרי סוכות, אבל הדרשה היא לפי הכינוי עצרת בלשון חכמים לחג השבועות.

ועוד י"ל, עצרת אותיות צרעת. אלא שצרעת באה על שם שמוציא רע. ועצרת נקרא על שם שמוציא טוב, שמוציא דבר טוב מפיו, ואין טוב אלא תורה, ועל ידי כך הופך את הצרעת לעצרת. ואם בצרעת נאמר נגע צרעת כי תהיה באדם והובא אל חכיו (ויקרא יג, ט), הרי בעצרת דברי התורה ענג הם לו, ואשר על כן עליו יאמר ענג כי יהיה באדם, והובאו כולם אליו שהרי שפתיו כשפתיו כהן ושמרו דעת ותורה ויבקשו מפייהו (מלאכי ב, ז).

דבש וחלב תחת לשונך (שיר השירים ד, יא) דרשו בפסוק זה רמזו למתן תורה, שהיא תחת לשונך, והיא משולה לחלב ולדבש. ואשר על כן המנהג בשבועות לאכול מאכלי חלב. ויש לברר עניין משל זה של התורה לדבש וחלב.

ולעומקו של מקרא, יש לומר, שעליהם נאמר בקהלת מי יתן טהור מטמא לא אחד. שכוונת הפסוק לשאול, האם אפשר ליתן טהור מתוך טמא לולא גזירת האחד הוא הקב"ה?! שהתיר חלב שבא מן הדם כמו שאמרו דם נעכר ונעשה חלב, ודבש מן הצרעה שהיא שרץ טמא, וכל הבא מן הטמא, טמא. אלא שבכח גזירת הקב"ה, גם החלב והדבש הם טהורים. ובזה השבח של התורה. וכשם שדבש וחלב הם טהורים בגזירת מלך עליון, כן התורה הנקראת זאת חוקת התורה, ובתרגום דא גזירת אורייתא, מטהרת את לומדיה. [חוקת] ואשר על כן, התורה הק' היא הנותנת חיות וזוך להעולמות כלובן החלב, ומתיקות כמתיקות הדבש ללומדיה.

תן לחכם ויחכם-עוד

אנא אל תמנעו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליונו מופיע שם): <http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה <http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&t=10317&p=272195#p272195>

אם אתה מתעניין
בהבטים הלשוניים של התורה
(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')
אתה מוזמן להרשם (בחנם)
לקבלת דוא"ל בנושאים לשוניים
בכתובת: franklashon@gmail.com
☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכותבים ☺

ועתה אם-שמעו תשמעו בקלי ושמרתם את-בריתי והייתם לי סגלה מכל-העמים
כי-לי כל-הארץ: ואתם תהיו-לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדיברים אשר
תדבר אל-בני ישראל:

ויהי ביום השלישי בהינת הפקר ויהי קלות וברקים וענן כבד על-ההר וקל שפר
חזק מאד ויחרד כל-העם אשר במחנה: ויוצא משה את-העם לקראת האלהים מן-
המחנה ויתיצבו בתחתית ההר: והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו יי באש
ויעל עשנו כעשן הכבשן ויחרד כל-ההר מאד: ויהי קול השפר הולך וחזק מאד
משה ידבר והאלהים יענו בקול:

ויאמר יי אל-משה כה תאמר אל-בני ישראל אתם ראיתם כי מן-השמים דברתי
עמכם: לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב לא תעשו לכם: מזבח אדמה תעשה-
לי וזבחת עליו את-עלתיה ואת-שלמיה את-צאנה ואת-בקרך בכל-המקום אשר
אזכיר את-שמי אבוא אליך וברכתך:

ויהיו בשלשים שנה ברביעי בחמשה לחדש ואני בתוך-הגולה על-גהר-כבר נפתחו
השמים ואראה מראות אלהים:

ותשאני רוח ואשמע אחרי קול רעש גדול ברוך כבוד יי ממקומו:
תפלה לחבקוק הנביא על שגיגות: יי שמעתי שמעך יראתי יי פעלך בקרב שנים
חיהו בקרב שנים תודיע ברני רחם תזכור: אלוה מתימן יבוא וקדוש מהר-פארן
סלה כסה שמים הודו ותהלתו מלאה הארץ:

ואני ביי אעלוזה אנילה באלהי ישעי: יי אדני חילי וישם רגלי כאילות ועל במותי
ידרכני למנצח בנינותי:

וגען בעז ויאמר לה הגד הגד לי כל אשר-עשית את-חמותך אחרי מות אישך
ותעזבי אביך ואמך וארץ מולדתך ותלכי אל-עם אשר לא-ידעת תמול שלשום:
ישלם יי פעלך ותהי משפחתך שלמה מעם יי אלהי ישראל אשר-באת לחסות
תחת-כנפיו:

ואלה תולדות פרץ פרץ הוליד את-חצרון: וחצרון הוליד את-רם ורם הוליד את-
עמינדב: ועמינדב הוליד את-נחשון ונחשון הוליד את-שלמה: ושלמון הוליד את-
בעז ובעז הוליד את-עובד: ועבד הוליד את-ישי וישי הוליד את-דוד: